

§ 4**Yttrande över remiss av ”Utredningen om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola (SOU 2020:33)”**
AMN 2020-0653-1.6**Arbetsmarknadsnämndens beslut**

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande över remissen.
2. Arbetsmarknadsnämnden beslutade att justera paragrafen omedelbart.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Utredning om planering och dimensionering av komvux och gymnasieskola (SOU 2020:33)* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Utredningen tillsattes 2018 med uppdraget att lämna förslag i syfte att trygga den regionala och nationella kompetensförsörjningen, effektivisera resursutnyttjandet och förbättra individens tillgång till ett allsidigt och brett utbud av utbildning. I uppdraget ingick även att se över ansvarsfördelningen mellan stat, kommun och andra aktörer som är involverade i eller påverkas av hur utbudet av gymnasial yrkesutbildning planeras och dimensioneras.

Utredningen omfattar yrkesutbildning på gymnasial nivå både inom gymnasieskolan och inom den kommunala vuxenutbildningen. Arbetsmarknadsförvaltningen fokuserar i detta ärende endast på de förslag som rör den kommunala vuxenutbildningen.

Utredningen föreslår en ny modell för planering och dimensionering av gymnasial yrkesutbildning som ska genomföras i två steg. I det första steget läggs förslag som syftar till att öka samverkan mellan kommuner samt ge Skolverket i uppdrag att ta fram regionala planeringsunderlag som ska stödja kommunerna i arbetet. I det andra steget föreslår utredningen att det statliga inflytandet över dimensionering av yrkesutbildning ska öka genom att Skolverket får i uppdrag att fatta beslut om regionala ramar för utbildningsutbudet. Utredningen föreslår även att förordningen om regional yrkesinriktad vuxenutbildning på sikt ska upphöra att gälla och att vissa bestämmelser i denna förordning istället ska skrivas in i skollagen. I och med att förordningen ska upphöra att gälla föreslås även att statsbidraget för gymnasial yrkesutbildning framöver ska ingå i det generella statsbidraget till kommunerna.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i behovet av att se över principerna för planering och dimensionering av utbudet av gymnasial yrkesutbildning inom komvux. En ökad regionalisering av utbudet av gymnasial yrkesutbildning skulle gynna både individer och potentiella arbetsgivare vars efterfrågan på arbetskraft och kompetens inte förhåller sig till kommungränserna. Arbetsmarknadsförvaltningen anser dock att utredningens förslag och dess konsekvenser i vissa delar behöver analyseras ytterligare för att det eftersträlvade syftet ska uppnås.

Arbetsmarknadsförvaltningen vill understryka vikten av att vuxenutbildningen även framöver är flexibel och snabbt kan anpassa utbildningsutbudet efter lokala förutsättningar och behov. De regionala ramarna får inte bli för styrande och måste även ta hänsyn till individens behov och intressen. Arbetsmarknadsförvaltningen anser även att Skolverkets roll i det lokala och regionala planeringsarbetet behöver förtydligas då myndigheten i dagsläget inte har den regionala förankring som utredningen förutsätter skulle behövas för ett sådant uppdrag.

Utredningen har haft i uppdrag att i sina förslag ta hänsyn både till individens behov och intressen, samt till arbetsmarknadens efterfrågan av kompetens. Arbetsmarknadsförvaltningen lyfter dock utmaningen i att utifrån utredningens förslag upprätthålla denna balans, då det ofta är obalansen mellan utbud och efterfrågan på utbildning som bidrar till brist på utbildad arbetskraft inom vissa yrken. Förvaltningen anser inte att utredningen har lyckats klargöra hur denna balans ska upprätthållas och vilka perspektiv som ska vara styrande när sådana bedömningar görs. Av utredningens förslag framgår inte heller hur kostnader ska hanteras som uppstår om utbildningsplatser som styrs av Skolverkets ramar inte fylls. Utbildningssektorn kan inte ensam rå över potentiella elevers sökmönster. Här krävs insatser från bland annat branscher och arbetsgivare i syfte att öka attraktiviteten för framför allt bristyrken.

Förvaltningen har redovisat ärendet i ett tjänsteutlåtande daterat den 8 oktober 2020.

Beslutsgång

Ordföranden Karin Ernlund (C) föreslog, med instämmande från samtliga ledamöter, att nämnden skulle besluta enligt förvaltningens förslag till beslut.

Särskilt uttalande

Ledamoten Rashid Mohammed m.fl. (V) lämnade följande särskilda uttalande.

Vi anser att utredningens förslag inte kommer att lösa de problem som vi ser idag. Enligt Vänsterpartiet beror det på att utredningen blundar för de problem som skapats av att marknadsintressen har ett allt för stort inflytande över vilka gymnasieskolor och vuxenutbildningar som etableras. Att Sverige är det enda land i världen som tillåter vinstuttag inom utbildningssektorn är en tydlig indikation på att det är ett system med många inbyggda problem. Sveriges skolor har blivit en marknad där aktiebolag och kortsiktiga riskkapitalister kan göra stora vinster på elever där pengar tas från utbildning och flyttas till ägarnas fickor. I svenska skolan har riskkapitalister hittat en ändlös pengamaskin, där man kan göra vinst på elever och om man sedan vill lägga ned verksamheten så står kommunen som garant för att ordna med platser för de elever som blir av med sina skolor. Ett nästan vattentätt system som ivrigt påhejas av nästan alla partier. Märkligt nog så är stödet för att aktiebolag ska göra vinst på välfärdens pengar låg om man frågar det svenska folket, detta är dock inget som avskräcker majoriteten. Många av de politiker från majoriteten som vi under åren diskuterat frågan med i kommunfullmäktige har efter politiken fått fina positioner i just de företag som gör vinst på välfärdens pengar. Inte konstigt att man vill fortsätta låta dessa företag tjäna pengar på välfärden.

Vi anser att flera av de problem som utredningen söker lösningar på skulle lösas om utbildningsväsendet var fritt från vinstintressen, det skulle skapa en helt annan rådighet över både planeringen och dimensioneringen av den kommunala vuxenutbildningen. Samhällsnyttan finns ju inte med som en parameter för skolföretagens etableringar.

Ett annat problem som utredningen inte lyckas hitta en verklig lösning på är yrkesprogrammets brist på intresserade elever. Ända sedan 2011 har vi sett ett vikande intresse för gymnasieskolans yrkesprogram och stora svårigheter att rekrytera elever till den kommunala yrkesvux. Det finns naturligtvis flera orsaker till det, men den sak som startade tappet är Björklunds gymnasiereform Gy11 som helt slog fel. Yrkesprogrammets status sjönk raskt när de inte längre gav högskolebehörighet. Vänsterpartiet anser att både yrkesprogram och studieförberedande program ska ge minst

grundläggande behörighet till högskolestudier. Att välja ett yrkesprogram ska ge goda förutsättningar att antingen gå direkt in i arbete efter studierna eller att studera vidare.

En gymnasieexamen är den absolut viktigaste nyckeln till arbetsmarknaden och ett vuxenliv med egen försörjning och god hälsa. Därför behöver den kommunala vuxenutbildningens och gymnasieskolans uppdrag och arbetssätt tydligt utgå från målsättningen att alla ska slutföra en gymnasieutbildning eller motsvarande.

Ersättaryttrande

Ersättaren Farida Al-Abani (Fi) lämnade följande ersättaryttrande.

Vi anser att utredningens förslag inte kommer att lösa de problem som vi ser idag. Enligt Vänsterpartiet beror det på att utredningen blundar för de problem som skapats av att marknadsintressen har ett allt för stort inflytande över vilka gymnasieskolor och vuxenutbildningar som etableras. Att Sverige är det enda land i världen som tillåter vinstuttag inom utbildningssektorn är en tydlig indikation på att det är ett system med många inbyggda problem. Sveriges skolor har blivit en marknad där aktiebolag och kortsiktiga riskkapitalister kan göra stora vinster på elever där pengar tas från utbildning och flyttas till ägarnas fickor. I svenska skolan har riskkapitalister hittat en ändlös pengamaskin, där man kan göra vinst på elever och om man sedan vill lägga ned verksamheten så står kommunen som garant för att ordna med platser för de elever som blir av med sina skolor. Ett nästan vattentätt system som ivrigt påhejas av nästan alla partier. Märkligt nog så är stödet för att aktiebolag ska göra vinst på välfärdens pengar låg om man frågar det svenska folket, detta är dock inget som avskräcker majoriteten. Många av de politiker från majoriteten som vi under åren diskuterat frågan med i kommunfullmäktige har efter politiken fått fina positioner i just de företag som gör vinst på välfärdens pengar. Inte konstigt att man vill fortsätta låta dessa företag tjäna pengar på välfärden.

Vi anser att flera av de problem som utredningen söker lösningar på skulle lösas om utbildningsväsendet var fritt från vinstintressen, det skulle skapa en helt annan rådighet över både planeringen och dimensioneringen av den kommunala vuxenutbildningen. Samhällsnyttan finns ju inte med som en parameter för skolföretagens etableringar.

Ett annat problem som utredningen inte lyckas hitta en verklig lösning på är yrkesprogrammets brist på intresserade elever. Ända sedan 2011 har vi sett ett vikande intresse för gymnasieskolans yrkesprogram och stora svårigheter att rekrytera elever till den kommunala yrkesvux. Det finns naturligtvis flera orsaker till det, men den sak som startade tappet är Björklunds gymnasiereform Gy11 som helt slog fel. Yrkesprogrammets status sjönk raskt när de inte längre gav högskolebehörighet. Vänsterpartiet anser att både yrkesprogram och studieförberedande program ska ge minst grundläggande behörighet till högskolestudier. Att välja ett yrkesprogram ska ge goda förutsättningar att antingen gå direkt in i arbete efter studierna eller att studera vidare.

En gymnasieexamen är den absolut viktigaste nyckeln till arbetsmarknaden och ett vuxenliv med egen försörjning och god hälsa. Därför behöver den kommunala vuxenutbildningens och gymnasieskolans uppdrag och arbetssätt tydligt utgå från målsättningen att alla ska slutföra en gymnasieutbildning eller motsvarande.